

Nr 211.

Av herr **Ericsson** i Arboga, om avstående från kronans rätt till vissa skogslotter av donationsjords natur inom Arboga stads område.

Genom donationsbrev den 30 januari 1600 upplät Hertig Carl, sedermera Konung Carl den IX, under vissa villkor och med angivna undantag å staden Arboga ägora till den vid staden då befintliga kungsgården.

Enligt den utredning av dithörande förhållanden, vilken i ett på Kungl. Maj:ts prövning beroende ärende lämnats av kungl. kammarkollegium, hörde till kungsgården icke allenast en del jord, vilken förut varit kronans tillhörighet, utan även andra söder om Arboga å belägna områden av skogsmark, till vilka kronan genom köp och byte förvärvat äganderätt.

Förhållandevis ganska snart synes emellertid dessa sistnämnda områdens natur av donationsjord hava råkat i glömska och jorden ansetts vara till alla delar likställd med den norr om Arboga ån belägna skogsmarken, vilken tillhört de byar, Österbylånga och Hjelsne, av vilka staden ursprungligen torde hava uppstått, och vilka marker sålunda få anses hava varit stadens verkliga tillhörighet.

Sålunda finner man, att åtskilliga av stadens borgare på såväl norra som södra skogsområdet »intagit» vissa områden, vilka så småningom blivit skattelägenheter och å vilka fasta erhållits.

Vid början av 1800-talet uppstod i Arboga såväl som i åtskilliga andra städer inom riket fråga om att på stadens tomter uppdelade de förut gemensamma skogsmarkerna.

Denna delning företogs genom i behörig form verkställt enskifte, vilket den 18 januari 1821 vann fastställelse av Konungens befallningsningshavande i Västmanlands län.

Genom särskilt den 5 maj 1815 meddelat utslag på besvär av enskilda sakägare hade emellertid Konungens befallningshavande förordnat, att skogsmarkerna såväl norr om ån som söder därom skulle i ett skifte mellan stadens samtliga tomter läggas, med tomternas areal såsom delningsgrund, och »med rättighet att därifrån genom intet laga fång kunna avsöndras eller särskilt pantförskrivnas».

Denna skogsmarkens fördelning på stadens tomter äger allt fortfarande bestånd.

Under den långa tid, som nu förflutit, sedan skogsmarken skiftades, hava förhållandena givetvis i högst betydlig grad förändrats.

Å skogsmarken, som vid tiden för delningen väl ej hade så synnerligen högt värde, hava verkställts ganska betydande odlingar, mestadels utförda icke av tomtägarna utan av personer, vilka av dessa arrenderat områden, på andelar av skogsmarken (vanligen kallade »skogslotter») och på desamma åt sig uppfört bostäder och andra byggnader.

Omfånget av detta odlande och bebyggande av skogsmarken torde bäst framgå av bifogade förteckning över »skogslotterna», utvisande, att dessas taxeringsvärde uppgår till 356,700 kronor.

Då dessa innehavare av byggnader å skogslotterna icke kunna förvärva äganderätt till den jord, varpå byggnaderna äro uppförda, ligger det i öppen dag, att deras ställning bliver i hög grad osäker. Upprepade gånger hava också gjorts försök till ändring av dessa förhållanden, ehuru utan framgång.

Domstolarna hava icke ansett sig kunna meddela lagfart å fång till skogslot utan sammanhang med överlåtelse av äganderätten till tomt, och då området på södra skogsmarken är av donationsjords natur, lär i administrativ väg icke någon ändring i de bestående förhållandena kunna erhållas.

Utan tvivel torde emellertid vara, att genom möjligheten att förvärva äganderätt till åbyggd jord å skogslotterna avsevärda fördelar skulle vinnas, ej blott för dem som odlat jorden och därå uppfört egna hem, utan även för samhället — såväl stat som kommun — vilket genom ökat värde på jord och byggnader skulle vinna en avsevärd tillökning av beskattningsföremål, och för tomtägarna, åt vilka skulle beredas tillfälle att fritt få förfoga över sin egendom.

Samtliga dessa parter hava tillkännagivit sin önskan att få löst bandet mellan skogslot och tomt:

Arrendatorerna genom underdånig ansökan till Kungl. Maj:t om lösningsrätt,

Tomtägarna genom förklaring vid sammanträde inför magistraten

att de under angivna villkor ville biträda arrendatorernas underdåniga ansökan och

Staden genom stadsfullmäktiges beslut den 7 i denna månaden att, under förutsättning att riksdagen eftergäve statens rätt till de andelar av marken, som hade donationsjords natur, avsäga staden dess rätt till jordområdena ifråga, vilken natur jorden än hade.

För frågans fullständiga lösning synes utom stadsmakternas bifall till skogslotternas särskilda för yttrande under enskild ägo även erfordras bestämmelser, vilka reglera jordens försäljning så, att icke arrendatorerna vid köp av de bebyggda jordområdena bliva föremål för en uppskörtning från tomtägarnas sida, vilken i många fall kunde aldeles göra om intet de förras strävanden att förvärva äganderätten till den mark, varå de byggt sina hem.

Någon lagstiftning i dylikt avseende beträffande jord inom städernas område föreligger icke, men då den nu ifrågakomna jorden snarare är att anse såsom jord på landet än stadsjord, synes detta hinder utan olägenhet kunna undanröjas därigenom, att, såsom stadens magistrat föreslagit, gällande lagstiftning rörande jord på landet i detta avseende, med ett par smärre, av omständigheter påkallade jämkningar, utsträcker att gälla även beträffande de nu ifrågavarande markerna på Arboga stads område.

Visserligen är det sant, att stat och kommun genom överflyttandet på tomtägarna av full och erkänd äganderätt till skogslotterna skulle gå förlustiga den rätt, som dem nu kan tillkomma, men härvid torde med fog kunna göras invändningar. Dels hava tomtägarna, på grund av Konungens befallningshavandes i länet ovanberörda utslag den 5 maj 1815, i fullkomligt god tro förvärvat en rätt till skogslotterna, vilken de med skäl synas hava kunnat betrakta som äganderätt, varför det väl icke rätt väl kan åläggas dem att utan vederlag avträda jorden, och dels torde väl återvinningstalan icke kunna väckas rörande annan jord än den söder om Arbogaån belägna.

I följd härav och med hänsyn tagen jämväl därtill, att ett återförvärv till samhället av jorden ifråga icke kan ske utan rättegång, vars utgång måhända kan vara osäker nog, synes det vara förmåligare för alla parter, att förhållandena ordnas genom överenskommelse.

För den förlust, som därigenom eventuellt skulle drabba det allmänna, vinnas säkerligen indirekt förmåner, vilka till fullo uppväga förlusten.

Med stöd av vad jag sålunda anfört, får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte besluta att avstå den rätt kronan äger till de delar av de på Arboga stads södra område belägna så kallade skogslotter, vilka äro av donationsjords natur.

Stockholm den 18 januari 1921.

C. J. Ericsson,
Arboga.

Avskrift.

Bilaga A.

Nr 648 år 1907. Memorial.

Med anledning av erhållen remiss å handlingarna angående Jan Erik Anderssons med fleres underdåniga ansökningar om tillstånd att mot erläggande av den lösesumma, som av gode män kunde bliva bestämd, under äganderätt förvärva de områden å Arboga stads norra och södra utmarker, vilka för närvarande av dem på arrende innehavas, får arkivet värdsamt meddela följande:

Arboga stad har redan under medeltiden blivit grundlagd. Under den nyare tidens första decennier har stadens område, enligt uppgift i 1539 års jordebok, omfattat mark tillhörande byarna Österbylänga, Hjelsne och Djupmyra, av vilka de tvenne förstnämnda varit belägna norr om Arboga å samt Djupmyra söder om densamma. Vid nu verkställd undersökning har det icke kunnat utrönas, på vad sätt staden ursprungligen förvärvat ifrågavarande jordområde, och av en odaterad besvärsskrift, som stadens borgerskap under början av 1600-talet till Kungl. Maj:t ingivit, framgår, att staden då haft i sin ägo ett av Sten Sture den yngre år 1513 utfärdat brev, enligt vilket stadens äldre privilegier blivit »igenom Elldzwåde i körkione upbrände». Det är därför ej antagligt, att några upplysningar angående stadens förvärv av ovan-nämnda byars mark blivit till vår tid bevarade.

Då det ej heller kunnat utrönas, att staden efter år 1539 förvärvat någon norr om ån belägen skogsmark, är det troligt, att den så kallade norra utmarken ursprungligen tillhört de på denna sida om ån belägna byarna Österbylänga och Hjelsne.

Vad den söder om ån belägna byn Djupmyra vidkommer, så har endast en del av dess jord under början av 1550-talet tillhört staden. Återstående områden voro då fördelade på fyra jordlotter av arv och egen natur, vilka mot utgörande av avrad brukades av stadsbor. När Arboga kungsgård sedermera under loppet av åren 1552 och 1553 anlades, förvärvade kronan, huvudsakligen genom köp och byte, de delar av Djupmyra bys mark, som förut till-

hört stadsjorden, varefter byns hela område med undantag av tvenne gårderna inlades under kungsgården.

Vad dessa gårderna angår, så upptagas de visserligen i kronans jordeböcker för den följande tiden såsom tillhörande stadsjorden, men uppgivas dock i 1558 års jordebok vara såsom behaglig tids förläning upplåtna till enskilda personer.

Huru härmed än må förhålla sig, är det likväl icke antagligt, att någon utmark varit med dessa gårderna förenad. Hela det till Djupmyra by hörande skogsområdet synes sålunda hava blivit med kungsgården förenad, och, så länge denna ägde bestånd, torde Arboga stad icke hava innehaft någon söder om än belägen utmark.

Även ett annat skogsområde synes ungefär samtidigt hava blivit kungsgården underlagt. Antagligen har detta under äldre tider tillhört den närbelägna Säterbo allmänning, och till stöd för denna åsikt får arkivet anföra följande.

I en den 2 oktober 1859 av befallningsmannen på Kungsörs gård Johan Tomasson utfärdad skrivelse uppgives, att borgaren i Arboga Kasper Kempe genom köp förvärvat bördsrätten till ett på kronoallmänningen mellan Arboga stad och Igilsätters by uppröjt område kallat Nicko Finnes hage. Då Arboga stads södra utmark för närvarande i norr begränsas av öppen mark tillhörande stadens område och i öster av skogsmark tillhörande Igilsätters by, är det antagligt, att man i vinkeln mellan dessa båda gränslinjer har att söka den kronoallmänning, på vilken Nicko Finnes hage blivit uppröjd.

Ungefär etthundra år därefter begärde Arboga stads borgmästare och råd i en den 4 februari 1689 till Kungl. Maj:t avlåten besvärsskrift, att några på kronans allmänning belägna torp, vilka förut legat till »Herrgården» (d. v. s. Arboga kungsgård), måtte upplåtas åt staden. Rörande tvenne av dessa torp — »Kålbeck» och »Arfved Hanssons» — har det kunnat utrönas, att de varit belägna på det område, som numera benämnes Arboga stads södra utmark.

Likaledes uppgiver den kommission, som år 1696 avgivit en underdånig relation angående Arboga stadsjords natur och beskaffenhet, att kronans allmänning då ansetts sträcka sig över Brottbjerget in till Arboga stad och Djupmyra ägor.

Under något av åren 1595 och 1596 har kungsgården blivit överlämnad åt stadens borgerskap att brukas mot erläggande av viss avgäld.

Genom Kungl. brev av den 30 januari 1600 blev slutligen hela kungsgården med undantag av Hamra äng och Kohagen för framtiden upplåten åt Arboga stad mot utgörande av 78 skeppund stångjärn årligen.

Jämlikt reduktionskommissionens utslag den 30 april 1681 indrogs den forna kungsgårdens mark till kronan med undantag av de delar, som blivit inom stadens staket intagna. Härjämte underställde kommissionen Kungl. Maj:ts gottfinnande, huruvida staden fortfarande skulle få behålla det reducerade området mot åtagande att för framtiden utgöra dess vanliga åkerskatt.

Ärendet avgjordes genom Kungl. brev av den 1 juni 1681, och tilläts Arboga stads borgerskap att mot utgörande av det »vanliga arrendet» eller 80 skeppund stångjärn behålla kungsgården med tillhörigheter.

På grund av de i detta brev givna bestämmelser har Arboga stad sedermera alltjämt innehåft kungsgårdens forna område.

Härjämte torde böra omnämnas, att stadens borgare vid upprepade tillfällen och särskilt i dess här ovan åberopade besvärsskrift från början av 1600-talet uppgivit, att de, på grund av bestämmelserna i ett den 15 december 1550 av konung Gustaf den förste utfärdat brev, varit berättigade till hygge på närmast söder och norr om staden belägna skogar. Av ifrågavarande Kungl. brev, vilket här i avskrift bilägges, framgår dock, att denna tillåtelse till skogshygge endast gällt utmarker inom Lillkyrka och Götlunda socknar.

Det vill sålunda synas, som om staden redan under en tidig period av 1600-talet saknat kännedom om det sätt, varpå den så kallade södra utmarken blivit förvärvad.

Efter det staden kommit i besittning av den forna kungsgårdens skogsmark, hava enskilda borgare å densamma uppodlat större eller mindre områden. På grund av bristande kännedom om ifrågavarande utmarks natur har sedermera ett antal av dessa uppodlingar blivit i 1636 och följande års jordeböcker för Arboga socken upptagna såsom lägenheter av skattenatur under rubriken »skattehagar». Jämlikt bestämmelserna i nämndt brev av den 20 oktober 1893 hava dessa skattehagar sedermera förklarats tillhöra Arboga stads område.

Stockholm den 29 november 1909.

Anselm Em. Afzelius.

Arkivarie.

Vidimeras å tjänstens vägnar

E. Cedergren.

Registrator i kungl. kammarkollegium.

Transumt av avskrift av avskrift.

Bilaga B.

År 1814 den 13:de Junii infant sig undertecknad Landtmätare på Arboga Rådhus, för att, likmätigt Konungens Höga Befallningshafvande uti Westerås under den 22:dra Februarii förlidet år utfärdade förordnande, delning av denna Stadens Utmark lagligen verkställa, och både i afseende å Delningsgrunden och sättet till skiftets verkställande, förfara på sätt lag och och författningar därom förmå och innehålla; då efter skedd Kungörelse uti Laga tid om denna förrättnings företagande, församlades på Rådhuset en stor del af stadens respective Ledamöter.

Sedan förordnandet till denna förrättning blifvit uppläst, företeddes en Charta öfver Stadens Norra Skog uppmätt år 1806 af Commissions Landtmätaren Gustaf Hypphoff, då äfven efter verkställd och afslutad affattning, en behörig och godkänd Gradering öfver densamma i ansende till dess skiljaktigheter blifvit förrättad, finnes uti då hållne Protocoll intagen.

Efter många resonementer och gjorde svårigheter om denna delning i

ansående till kostnaden härvid, ansågo en del af närvarande Gårdsägare bäst vara, den skulle hädanefter som hitintills till gemensamt begagnande odelt förblifva; men Herr Borgmästaren Nordström som närvarande, yttrade och påstod, att ehuru en del på föregående sätt häruti instämt, så kunde han på annan grund ej sitt bifall härtill lemna, än att den del af Utmarken, som på honom efter dess ägande Tomters quadrata innehåll hvilka blifva grunden till delningen, utbrytes, och från öfrige marken afrösas, i anledning häraf, beviljades af en del Gårdsägare detta, då denna skogsloft skulle utbrytas närmast Godby gräns eller gjärde, emellan så kallade Emaus och Myran samt väg till densama lemnas, hvarföre och Herr Borgmästaren Nordström åtog sig hela denna kostnad ensam bestrida; men vid nogare öfvervägande, insågs förman af denna skogens delning af en större del Herrar Intressenter, hvarföre de ock äfven inginge uti Herr Borgmästarens yrkande om densamma fördelade emellan hvarje Stadens kvarter, och härefter hvarje Gårdsloft inom desamma utbrytas för den det äskade. Till följe af detta tagne beslut, skulle nödige vägar ej allenast till hvart och ett quarters blifvande lott utan ock å denna Norra skog befintlige ägor och inhägnader utses och af oskifto tagas till hvars förrättande blefvo utnämnde utom undertecknad förrättningsman, Herr Borgmästaren Nordström, Rådman Rosendahl, Rector Malmstedt samt Kakelugnsmakar Jernholm, hvilket blef å eftermiddagen samma dag företagit och å förenämnda 1806 års Charta marquerade; hvarförutan uppgjordes och proponerades af närvarande Interessenter ett accord, ej allenast för sjelfva delningen emellan hvarje kvarter, utan ock Lotternas utsättande å sistnämnda Charta på hvilken delningen skulle verkställas, så ock äfven för delningsliniernas uppgående och Lotternes stensättning, hvilket accord skulle skriftligen upprättas och betalningsterminerne deruti utsättas, af hvilket dock $\frac{1}{4}$ delen genast skulle utbetalas.

Till verkställande af skifternes läge å Chartan samt derpå följande Lottning, utsattes påföljande dag, hvarföre Herrar Interessenter tillsades sammanträda Kl 10 å förmiddagen.

Den 14:de inställde sig åter efter Gårdagens fattade beslut Herrar Delägare på Rådhuset, då ibland flere närvarande Herr Krigs-Rådet Egerström tillkännagaf, att ehuru förleden dag blifvit enhälligt afgjort och öfverenskommit, det Lottning nu borde företagas, så ansåg Herr Krigs-Rådet för närvarande detta ej kunna för sig gå, häldst ingen vore närvarande hvilken Prästegårdarnes rätt vid detta tillfälle iagttoge, hvarföre, bemälte Herre ansåg nödigt, att innan Lottning verkställas kan, och för att undvika en kan hända härigenom vidlyftig och kostsam Rättegång, så borde Krono och Consistorii Fullmäktig förordnas, och således intill dess med den äskade lottningen upphöras; i anledning af detta utlåtande, beslöts det undertecknad förrättningen skulle härom besörja, då dag till nytt sammanträde utsattes till den 13:de påföljande Juli månad, och om hvilket Herrar Interessenter dessutom skulle blifva genom kungörelse underrättade, under hvilken tid Herr Rector Malmstedt åtog sig, att hvarje quarters quadrata innehåll efter Stadens Grund Charta och Nummer uträkna och till nästa Sammanträde aflemna.

Den 13:de Juli inställde sig åter undertecknad Landtmätare efter skedd kungörelse å Arboga Rådhus, då sig infunno, ej allenast Krono Befallningsmannen Herr C. T. Lundewall genom Kronolänsmannen C. T. Berggren att

efter Konungens Höga Befallningshafvandes den 22 Juni aflåten Befallning, såsom Krono Fullmäktig, och Commministern Ärevördige och Wällärde Herr Brodén, att till följe af Plur: Ven:r: Consistorii förordnande af den 30 samma månad bevaka Stadens Prästgårdars rätt vid förestående delning, utan ock en större del af Stadens Herrar Gårdsägare, da uti deras öfvervaro företogs med Protocollets justering för den 13:de och 14:de förliden månad och sedan de ändringar som ansågos nödige blifvit antecknade, underrättades Herrar Fullmäktige om det tagna beslutet af Stadens Norra Skogs delning, hvaruti de äfven instämde och samtyckte, men Herr Silfverling som nu närvarande tillkännagaf, det Norra skogen ej kunde Gårdsägarna emellan fördelas förr än den Södra blifvit uppmätt och Graderad, då härefter dessa skogars uppkomne Tunlandtal borde sammanläggas uti en summa, och lottning sedermera verkställas, på det en och hvar som det önskade kunde få all sin åbelöpande andel af utmarken varande sig antingen på norra eller södra Skogen, äfvenledes framlämnades följande till Protocollet:

»Hindrad att sjelf öfvervara sammankomsten till »Reglerande af Delning vid Stadens Utmark, anhåller jag att nedannämnde mine påståenden bliva till Protocollet antecknade.

1:o. Delningen af norra utmarken enskilt bestrides, utan yrkas att både Södra och Norra Utmarken på en gång delas och sig emellan graderas, samt att den andel af Utmarken som på hvarje enskild gård belöper måtte uti ett enda skifte läggas, så att hvarje delägare får sitt uti en lott eller skifte vare sig antingen på Södra eller Norra Sidan.

2:o. I afseende på fördelningsgrunden Gårdarne emellan yrkas att de sig emellan efter värde och läge graderas till Exempel uti 6 högst 8 Classer, utan afseende på qvadraten innehållet af Tomterne, hvarvid prestöre-längden torde kunna blifva till någon grund.

3:o. Att kostnaden Reparteras på hvarje Tunneland som delas, reduce-radt efter gradering och att iotter må bestämma läget.

4:o. Hemställes om den som äger flera Tomter och gårdar icke må lämnas rätt att vid lottkastningen få sitt utmål för alla gårdarne på ett ställe ehuru belägne i olika kvarter.

Arboga den 13 Julii 1814.

E. W. Montan.

I anledning av dessa gorde påståenden af Herr Borgmästaren Montan och Herr Silfverling, yrkades af öfrige Herrar Gårdsägare, att, som vid sammanträden den 13 och 14 förledne månad blifvit allmänt beslutit att den Norra Skogen skulle för sig sjelf, emellan kvarteren fördelas enligt de grunder som blifvit afgorde och antagne vid hållne sammankomsten den 29 April 1806, eller efter Tomternas qvadrata innehåll, och i anledning häraf delningen måtte verkställas; dessutom tillkännagafs, att skogarnes sammanläggning till delnings vore så mycket mindre tjenlig och till ändamålet gagnande, i anseende till skogarnes olika förhållande jemförde emot hvarandra, som ehuru den nogrannaste gradering blefve verkställd, medförde den dock en mångdubbel förmöhn för de af Gårdsägarene som finge sina Lotter på Norra Skogen, hvilka erhöllo en mer till odling tjenlig mark som å densamma finnes, än på den Södra som i det mästa består af Berg och är mycket stenbunden med få

slätter som till odling och Betesmark är gagnelig, hvarföre ock de som deremot undfick sine skiften på den sednare, ehuru genom erhållande af en betydligt större Areal vidd blefve de fleste i mistning af både odling och Betesmark, jemte en lång väg de finge till desse sine skogslotter: i anledning af så väl detta, som förr tagne beslut, utsattes påföljande dag till Lottningens verkställande, då vederbörande skulle på Rådhuset å föremiddagen sammanträda.

Den 14:de församlades åter Herrar Fullmäktige jemte en del af Herrar Interessenter, hvaribland äfven Herr Borgmästaren Montan som fortsatte med gårdagens gjorde påståenden om Skogarnas sammanläggning till delning och därigenom till erhållande af Ett skifte af all skogsmark, hvilket å andra sidan bestriddes i anseende till skogarnes betydliga skiljaktighet, och hvad åter uti andra och tredje punterne yrkades, så voro grunderne till delningen förr gifvne och att kostnaden för förrättningen blifvit vid först hållne sammanträde öfverenskommen utgå efter kvarterens och gårdarnes kvadrata innehåll, eller erhållande af hvarje graderings Tunneland. Och som blifvit beslutat det hvarje kvarter för sig sjelft skulle tilldelas ett skifte af denne skog, så kunde ej flere Tomter eller gårdar af olika kvarter sammanläggas hvilket dessutom tyckes vara stridande mot författningarne.

Herrar Rådmän Rosendahl och Åberg jemte Kakelugnsmakar Wikström m. flere begärade att uti Protocollet måtte intagas det hädanefter skogslotterne som tillfallit hvarje gård ej måtte från de samma genom försäljning frångå, utan dem beständigt åtfölja och tillhöra. Härefter tillkännagafs af så väl Herr Majoren Dahlfeldt som Herr Assessorn Hultberg att ehuru uti Arboga Stads Rådstuvu Rätts hållne Protocoll af den 15 Maji 1809 finnes intagit det Enkefru Mannerstråle och Fröknarna Sandberg igenom Herr Kongl. Sekreteraren von Jacobsson afsagt sig all rätt för sig och sine ägande gårdar få någon lott i Stadens utmark och deremot från all kostnad i och för denna skogsdelning blifva befriad, hade förenämnde Fruntimmer ej updragit Herr Kongl. Secreteraren detta; utan äskade högbemälte Herrar enligt företedde fullmagter af Enkefru Mannerstråle och Fröknarne Sandberg daterade denna dag andel uti Utmarken efter deras gårdars kvadrata innehåll, emot deltagande uti kostnaden; äfven som Herr Assessor Hultberg förbehöll sig del af förenämnde Utmark för sig och sin Dotters ägande andelar uti Doctor Gahns gård, till hvilket allt samtycktes.

Sluteligen stadgades och afgordes uti hvad ordning skifterne skulle efter kvarterens Nummer och bekvämlighet gå, då förut genom lottning blifvit utvist hvarest Lotten N:o 1 skulle taga sin början, som inträffade vid Stadens Norra Tull, då sluteligen Lottning för hvarje kvarter som utgjorde 53 Lotter verkstältes uti Wederbörandes närvaro af en upkallad Gasse, som utföll på sätt Chartan och Beskrifningen dem utvisar och upptager.

Sålunda vara anfört och rätteligen antecknad, betygar:

På Embetets vägnar

N. A. Fagerström.

År 1815 den 16 Maji inställde sig undertecknad Extra-Landtmätare på Arboga Stads Rådhus, att, sedan den vid sammanträdet den 13 och 14 sistlidne Julii Delägarne mellan upkomne tvist, genom

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Westmanlands Utslag af den 5:te innevarande månad, hvilket Utslag upphäfver beslutet om norra skogens enskildte delning och i följe deraf de för delningen enligt ofvanstående Protocoll, vidtagne åtgärder m. m. blifvit sliten och Enskiftes Landtmätaren Herr Fendrik Fagerström med stöd af 24 § i Kongl. Storskiftes Förordningen den 12 Aug. 1783 genom fullmakt den 13 dennes på undertecknad transporterat den genom Remiss af den 22 Febr. 1813 förordnade delningen af Stadens utmark, förrättningen företaga; hvarvid, uppå derom förut skedd Kungörelse, en stor del af Stadens innevånare sig infunno.

S. D. Sedan förenämnde Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes Utslag blifvit Wederbörande föreläst fattades det beslut, att förrän någon delning kunde verkställas skulle Stadens Södra Skog, öfver hvilken ingen för delning fullständig Carta fanns, å nyo uppmätas och Carta läggas, till hvilket ändamåls ernående Undertecknad förrättningsman med Stadens innevånare öfverenskom om en Summa stor Ettusende Riksdaler Banco (oberäknade de Sextio Sex Riksd. 32 sk. B:co som af förre förrättningsmännen Herr N. A. Fagerström blifvit uppburne) så väl för Södra Skogens upmätning och gradering som båda skogarnes fördelning mellan Stadens qvarter, hvarvid förrättningsman skulle bestrida all handtlangning utom vid delningens utstakning och rörläggning och för att härom uprätta ett ordentligt accord, utnämndes Herr Borgmästaren E. W. Montan, Herr Borgmästaren Joh. Th:son Nordström, Herr Rector L. Malmstedt och Herr Inspectoren Per Åström.

Den 15 därpå följande Junii

företogs södra skogens mätning som fortsattes till och med den 21 October.

Den 23 sistnemnde månad sammanträdde åter å Rådhuset, efter förr skedd kallelse, en stor del af Stadens Tomt- och Gårdsägare tillika med Krono Befallningsman C. I. Lundwall att efter Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes den 11 October aflätne befallning, såsom Krono fullmäktig bevaka Arboga Församlingars Kyrkoherdes och Capelaners Boställens samt det å Södra Skogen belägne Under Officers Bostället Kohlbäcks rätt, genom Krono Länsmannen E. A. Hallberg, Kyrkoherden A. Östmark, att till följe af Plur: Ven: Consistorii förordnande af den 17 October å Consistorii vägnar bevaka förr nämnde församlingars Kyrkoherde Boställes samt Comministern O. Medén och S. M. Adjunkten Nat. Dinelau att äfven till följe av Plur: Ven: Consistorii förordnande af samma dag bevaka, den förre Arboga Landsförsamlings och den sednare Stadsförsamlingens Capelans Boställens rätt, att välja fullmäktige för Stadens södra skogs gradering.

Efter öfverläggning så om antalet af graderingsmän, som om de stånd hvarur de borde tagas utvaldes Capitaine Tersmeden, Inspector Wessling, Rådman Rosendahl, Kakelugnsmakarne Wikström och Jernholm samt Skepparen Lundström den äldre, med den föreskrift: att minst 2:ne böra under graderingen beständigt vara närvarande. Inspector Wessling och Rådman Rosendahl förbehöllo sig att under detta arbete i arfvode erhålla 1 Rdr B:co om dagen. Från och med den 24 fortsattes mätningen, hvilken den 28 samma månad var fullbordad.

Den 30 och 31 October samt följande dagar i November, förrättades gradering å Arboga Stads södra skog, af undertecknade, dertill vid allmänna sammankomsten den 23 nästledne October utsedde Graderingsmän tillika med Undertecknad Landtmätare; varvid

Skogstrak- ternas N:o å Cartan	Grader
1 Djupmyra slätten uppskattades till	2 ¹ / ₂
2 Torpet Lilla Kallpussen, som till skogen utlägges	2
3 Skogsmarken mellan Kohlbäck och Trottsängen, vester om bäcken	2
81 En alldeles kal berghäll mellan skräddare Torpet och Fogel- sjö massen ansågs äga intet värde	0
82 Tensjöns stränder	0

Att så som ofvan blifvit anfördt, är i jemförelse med så väl Stadens Norra skogs gradering, som med hvar särskildt skogstragt inom Södra Skogen, befunnit och värderat. — Betyga:

Arboga den 15 November 1815.

På Embetets vägnar:

J. G. Littmarck.

Adolf Rosendahl.

Em. Wessling.

Efter sålunda afslutad gradering infunno sig åter den 20 November efter verkställd kallelse de samma Krono och Consistorii Fullmäktige, som voro närvarande vid sammankomsten den 23 sistlidne October tillika med en stor del af Stadens Innevånare, då Protocollernas Justering för de 2:ne nästföregående sammankomstdagarne först företogs och sedan de anmärkningar, som ansågos nödige, blifvit antecknade, fattade vederbörande följande beslut:

1:mo. Sedan allmänna platser så å Södra som Norra Skogen, efter de å Cartorne tecknade Linear blifvit undantagne, kommer allt hvad Upskattnings protokollet och beskrifningen till den af G. Hypphoff år 1806 författade Carta öfver Norra; samt Upskattnings protocollet af den 15 innevarande November öfver Södra skogen, anföras, som gemensam mark, att med iackttagande af hvad här nedan stadgas, delas enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes Utslag af den 5:te sistledne Maji, som bestämmer Tomternes areala innehåll till delningsgrund och för erhållande af hvarje Tomts kvadrat vidd kommer Stadens Grund Carta, författad år 1751 af D. Laurin, att tjena till efterrättelse.

2:do. Blev öfverenskommet att hvad som till Sörängen och Assars Torp blifvit af skogen intagit öfver hvad 1775 års Carta utvisar, skall beräknas för den så kallade Westenska gården å Grund Cartan tecknad med N:o 223, och hvad som på samma gård kan mera belöpa, skall tagas närmast Sörängen, så efter Landsvägen som Tofta Rågång.

3:tio. Handelsman Hammarström erhåller för sin gård, å Grund Char-tan tecknad med N:ne 216, 221, hvilken han bebor, först hvad som inom Torpet Kallpussens hägnader öfverstiger det Tunnelandtal hvarför samma Torp är skattlagt och resten mellan Torpet och Landsvägen.

4:to. Herr Silfverling erhåller vid Löflund sin andel för de tomter han bebor å Grund Chartan tecknade med N:ne 306, 307, 309, sedan först allt är inräknadt, som enligt 1775 års Charta är af stadens skog intagit.

5:to. Så väl vid Johannisberg, Under Officers Bostället Kohlbäck, Södra Brattberget, Skräddare Torpet och Brukspatron Westens hage, förblifva gränssorne såsom lagliga, sådana de nu å marken befinnas och den nu uprättade Cartan utvisar, men vid norra Brattberget och den norr om Brattbergs ängen liggande hagen utlägges det som är af skogen intagit efter 1775 års Cartas upprättande.

6:o. Wid Djupmyra förblifva gränssorne sådana de finnas på ofta åbropade Carta, utan afseende på de pretentioner Staden vid denna Cartas författande gordt, men hvad som sedan år 1775 är intagit skall beräknas för Inspector Wesslings halfva tomt i Staden, å Grund Cartan tecknad med N:o 335 och om brist för denna tomt uppstår tages fyllnaden vester om Djupmyra Ladugård.

7:mo. Wid Herrängs Torpen, Trottsängen och Nyängen förblifver allt enligt 1775 års Carta och hvad sedan är intagit utlägges.

8:mo. Allt som ifrån Torpen kommer att till skogen utläggas beräknas efter samma värde, hvartill marken närmast derintill är uppskattad och vid Kallpussen, hvars angränsande mark äger flera slags grader beräkna överskottet till 1 grad.

9:mo. Lands Capelans Bostället erhåller sin andel, för Tomten å Grund Cartan tecknad med 124, i hagen öster om Emaus ägor.

10:mo. Hvar och en som äger flera Tomter äger rätt att sammanslå andelarna därför till någon viss Tomt, hvilken rättighet dock icke sträcker sig till delar af Tomter, utom den som nämns i 6:to punkten, hvilken allena får klyfvas.

11:mo. Förrättningsman bör vid delningen förnemligast hafva afseende derpå att skiftena göras förmliga och att hvar och en kan så vidt möjligt är, erhålla både bättre och sämre mark samt att mark afräknas till väg till hvarje skifte.

12:mo. Wid Sörängen börja lotterna på Södra skogen och sluta vid Igelsäters berg, hvarefter ordningen fortsättes från Emaus till Svinvallen vid Kyrkoherde Bordets hästhage på norra skogen, efter de å båda Cartorne tecknade vägar, så vidt dessa gränser kunna förenas med de i 11 puncten nämnde förmåner. Om ordningen mellan kvarteren Lottkastas.

Dermed slöts sammankomsten för den 20 November med tillsägelse likväl att hvar och en borde kl. 10 följande dagen åter vara tillstädes för att fortsätta de för delningen nödige förberedelser.

Den 21 Novemb.

Församlades åter de förra dagen närvarande Herrar Fullmäktige tillika med Stadens Innevånare, då enligt gårdagens öfverenskommelse lottning om ordningen efter hvilken hvarje kvarter skall erhålla sitt skifte, företogs hvaröfver ett särskildt vid acten förvaradt Protocoll fördes, hvilket tillika med den förteckning på kvarterens Nummer, som samma Protocoll åtföljer skall vid delningen tjena till efterrättelse.

Att så som anfördt blifvit, är öfverenskommit och afslutadt intyga — Arboga den 21 Novemb. 1815.

På Embetets vägnar:

J. G. Littmarck.

Joh. T:son Nordström, I. Hammarström, På Prostbordets vägnar underskrifver *And. Östmark*, På Stads Capelans bordets vägnar *Nath. Dinclau*, På Lands Capelans bordets vägnar *Olof Medén*, Å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar *C. A. Hallberg.*

För erhållande af Utmark i annat qvarters lott än det hvari Tomterne äro belägne flyttas, till följe af 10 puncten i ofvanstående öfverenskommelse.

Herr Apotekare Bonnedals tomt 136 i kvarteret 4 till Tomten 102 i qw. 14.

Herr Borgmästare Montans Tomter 8 och 9 i qw. 19, 200 och 201 i qw. 20, Tomten 85 i qw. 31 och 264 i qw. 44 till 342 i qw. 46. Fru Ahlbergs Tomter 11, 12, 13 i qw. 34 och Tomt 143 i qw. 4 till 193 i qw. 12.

Fru Treutigers Tomt 10 i qw. 34 till 152 i qw. 2.

Ålderman Lewerts Tomt 15 i qw. 34 till 311 i qw. 50.

Hellbergs enkas Tomt 14 i qw. 34 till 112 i qw. 7, hvarigenom qw. 34 försvinner, men N:o 34 upptages åter för Tullhus Tomterne.

Att ofvanstående Tomters ägare blifvit beviljade flyttning för sine skogsandelar från ett kvarter till ett annat förr än Lottningen verkställdes intyga. — Arboga den 21 November 1815.

På Embetets vägnar:

J. G. Littmarck.

Joh. T:son Nordström. J. Hammarström. E. Tersmeden. På Prost Bordets vägnar underskrifver *And. Östmark.* På Stads Capelans Bordets vägnar: *Nath. Dinclau.* På Lands Capelans Bordets vägnar: *Olof Medén.* Å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar *C. A. Hallberg.*

Sedan så väl i grund af allmänna öfverenskommelsen den 20 Nov. som ett af Herr Rådman Ad. Rosendahl företedt Protocoll, hållet å Arboga Rådhus vid allmän Rådstufvu den 30 Nov. 1776, enligt hvilket Borgerskapet och Magistraten hade till Rådman Westén öfverlätit all den rätt de själfve ägde till den mellan Assars Torp och Landsvägen varande mark och af Protocollet vid Kallpussens skattläggning den 9 Junii 1786, gränsorne omkring de å Södra skogen belägne Torp och lägenheter blifvit bestämde, uträknade såväl norra som södra skogsmarken, hvars innehåll i nedanstående beskrifning är utfördt.

Efter uträkningens fullbordan anhöll Herr Rådman Rosendahl det dess Tomt å Grund Cartan upptagen under N:o 223 måtte, för erhållande af dess verkliga areal vidd, å nyo uppmätas, emedan det i samma Cartas beskrifningen för Tomten utfärdade qvadrat alnetal af honom ansågs origtigt.

Af sådan orsak uppmättes i Wederbörande grannars och fullmäktiges för Stadens närvaro samma tomt, hvars affattning då rät Linea drages mellan Tomtens båda södra hörn, fanns med Grund Cartan enligt, men dess innehåll

i Grund Cartans beskrifning uptagit till 6900 utgör inom samma räta Linea 10815 qwadrat alnar, hvilka, för erhållande af deremot svarande mark, i Stadens areal intogs.

Derpå företogs skogsmarkens fördelning å Cartorne mellan Stadens särskildte qwarter, hvilket arbete fullbordades den 19 Now. år 1816. Lotternas utstakning och stensättning å marken företogs den 21 nyssnämnde månad och fulländades den 5 Febr. följande året 1817.

Så väl under loppet af den återstående delen af år 1817, som under åren 1818 och 1819 deltes å Cartorne och utmärktes med Rålinier och rör å marken, lotterne 6, 7, 14, 19, 22 och 23 på Södra och lotterna 27, 29, 30, 42, 44, 47, 48, 52 och 53 på Norra skogen, allt enligt wederbörande Delägares acten åtföljande öfverenskommelser.

Genom kungörelse af den 13 Maji 1820 upläsen i Arboga Stads Kyrka den 14 samma månad underrättades Stadens Innevånare att denna delning, så väl mellan qwarteren, som inom de här upräknade lotter, efter 45 dagars förlopp till Stadfästelses erhållande inför Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Westmanland kommer att upvisas och att det, tillfölje af 11 § i Kongl. Enskiftes Förordningen den 2 Februari 1807, wid talans förlust, åligger den med förrättningen på ett eller annat sätt missnöjde, att sine besvär före utgången af denna tid å Lands Cancelliet i Westerås ingifva.

Arboga År och dagar ofvanskrifne.

På Embetets vägnar:

J. G. Littmarck.

Under loppet af 1820 verkställdes ytterligare delning inom lotterne 1, 3, 6, 11, 12, 15 och 18 på Södra och Lotterna 30, 36, 38 och 40 på Norra skogen, efter utstakningen hvaraf Delägarena, enligt acten åtföljande bevis, till följe af 11 § i Kongl. Enskiftes Förordningen den 2 Februari 1807 underrättades, att den med Enskiftes delningen inom hvarje lott på ett eller annat sätt missnöjde, vid talans förlust, ägde att inom 45 dagar från utstakningens fullbordan räknadt, sine besvär hos Konungens Höga Befallningshafvande i Westerås ingifva.

Utslakningen af delningslinierne inom den af dessa lotter sednast delade N:o 15 å Södra skogen, fullbordades den 6 October sistnemnde år.

Erinran om rågångarna omkring Södra Skogen:

Under skogens upmätning år 1815 jemfördes de på undertecknads Carta med N:ron försedda rör och Råskillnadspuncter med såväl Cartan öfver samma skog författad år 1775 af I. Pihlstrand och stadfästad år 1776 den 28 Febr. af Åkerbo Lofl. Härads Rätt och dess beskrifning, som med delnings Cartan öfver Igelsäters skog, författad år 1811 af Johan Wallmo, hvarvid allt befanns med beskrifningen till 1775 års Carta enligt, utom den å nu uprättade Carta med N:o 1 utmärkte punct, hvilken i rät sträckning med den öfriga Rågången mellan Södra skogen och Igelsäters ägor inträffar något vester om N:o 1 å 1775 år Carta, men som Rågången å förr nemnde Igelsäters Carta, hvars delning blifvit stadfästad den 8 Junii år 1812 befanns rät, uptogs den, äfven nu, för markens obetydlighets skull, som kunde komma ifråga, efter samma Igelsäters Carta.

Röset N:o 8 mellan Igelsäters och Stadens ägor ligger i nedra kanten af Orrmässe Asen, men ej på en höjd i en mässe, som orden i 1775 års Rågångs beskrifning lyda; i öfrigt är samma Rågångs beskrifning rundt omkring Södra skogen i allt befunnen enligt med de nu å marken befintliga gränsepuncter och Rör, hvilka så väl under mätningen, som skogsdelningens utstakning i wederbörande Delägares öfvervaro, der behofvet fordrade, dels förbättrades och dels ånyo till förr ägande storlek, omkring samma Hjertstena på fordna ställena uppmurades, hvarför, till begagnande af ofta nemnde 1775 års Rågångsbeskrifning, dess N:o-följd å undertecknads Carta blifvit iagttagen.

Arboga År och dagar ofvanskrifne.

På Embetets vägnar:

J. G. Littmarck.

Beskrifning

till *Cartorne* öfver *Arboga Stads Skogar*, författade, öfver Södra skogen år 1815 af undertecknad, och öfver Norra skogen af G. Hypphoff år 1806.

Södra skogen:

Afskrift af Delägarnes träffade överenskommelse om delning innom kvarteren:

År 1817 den 18 Septemb. hafva ägarena af Lotten N:o 1 å Arboga Stads Södra skog efter verkställd Lottkastning öfverenskommit, att Tomterne å Stadens Grund Carta tecknade med N:o 37 och 39 erhålla deras åbelöpande skogsmark närmast Lotterne II och III och af den ifrågavarande Lottens öfrige mark erhåller tomten N:o 36 vestra delen samt tomterne 38 och 40 den östra. Dessutom medgifver hvarje Delägare i denna Lott, att de öfriga må, utan att vägs afsättes på Cartan, på denna oländiga mark, kjöra eller mota kreatur öfver dess andel.

Upläst och erkjändt intygas med våra namns egenhändiga underskrifvande. — Arboga som ofvan.

An. Christ. Wretling. Johan Lindroth. På Fabriqueur Teckstadius vägnar efter fulmagt, *Jonas Lundgren.* Å Fröknarna Sandbergs vägnar såsom för dem tillförordnad Curator *E. W. Hultberg.*

År 1817 den 3 Febr. hafva Ägarena af Lotten 53 på Arboga Stads Norra skog öfverenskommit att tomterne N:o 80, 81 och 82 efter verkställd Lottkastning, erhöllo deras andelar närmast Lotten 52, neml. 81 den östra och 80, 82 den vestra delen, derpå 79 och östra delen af 78, sedan 83 och sidst 84 och vestra delen af 78 deras andelar tillsamman närmast Svinvallen.

Upläst och godkänt intygas af: Arboga som ofvan.

Carl Petter Brosell. Joh. Em. Rokus. L. Malmstedt.

Afskrifternas rigtighet intygar:

På Embetets vägnar:

J. G. Littmarck.

År 1803 den 21 Aprill infant sig underskrifven Landtmätare på Arboga Rådhus att likmätigt Konungens Höga Befallningshafvande uti Westerås under de 14:de sistlidne Mars utgifne förordnande en laga Mätning och Delning öfver Arboga Stads Skogar företaga och afgöra. Enligt om denna förrättning Lagligen kungjord Termin församlades på Rådhuset en stor del af Stadens Ledamöter, hvarpå och sedan Förordnandet härtill var upläst, tillspordes de närvarande om någott Lagligt hinder vore emot denna skogsdelning i vägen: Herr Rådman Sätterberg svarade härtill, att han väl vore ibland dem, som denna förrättning sökt, men kunde dåck för denna gång icke afgifva något utlåtande om dess företagande, förr än ett Donatjons Bref tillrättakomme, som han förmodade skall finnas, hvilket skall lemna uplysning om skogarnas rätta förhållande. Herr Borgmästaren Beijer påstod att emot detta Sätterbergs anförande bör icke hafva något afseende, utan att denna förrättning företages och afgöres, helst det varit Sätterbergs skyldighet att till denna dag förse sig med hvad han tror kan upplysa denna sak; äfvensom Herr Borgmästaren påstod att blifva frikänd från den kostnad, som kan upkomma om till äfventyrs förrättningen denna gång skulle afstadna. Herr Handelsman Rosendahl förenade sig till alla delar med Herr Borgmästaren.

Herr Brukspatron Georg Ahlborg yrkade att denna skogsförrättning bör uppskjutas till dess sådanne Documenter kunna förskaffas, som visar om skogarna tillhöra hela staden, eller endast den så kallade Herrjorden. Herr Rådman Nordström var af samma tanke med tilläggning, att först bör vara gifvet hvad som rätteligen är skog och utmark, och hvilka hagar derifrån komma att uteslutas samt hvilka såsom i sednare åren inkräktade, komma att utläggas samt för skog anses, och som ingen Carta fins, som härom kan lemna den uplysning som fordras, ty bör en sådan förskaffas och med förrättningen emedlertid innehållas. På anförda grunder afstodnade göromålet denna gång. Nytt sammanträde utsattes den 22:dra nästkommande Junii, till vilken Dag Cartan öfver norra skogen, så väl som Donatjons Brevet skulle vara till hands, och åtog sig Herr Brukspatron Wetén, samt Herr Handelsman Rosendahl att om Cartans undfående göra behörig anstalt.

Den 22 Junii.

S. D. Sedan Wederbörande efter Laga Kallelse på Rådhuset sammanträdt och Protocollet för den 21 sistledne Aprill blifvit justerat och erkjent efterfrågades om nu de Documenter kunna företes, som vid början af denna förrättning sagnades, hvartill svarades Neij; Herr Rådman Nordström androg härvid, att som ännu fattas uplysning som fördras om skogarnas beskaffenhet i anseende till felande handlingar, så står saken i samma skick som förut, men för att vinna något slut ansåg Herr Nordström bäst vara att undertecknad Landtmätare skulle på Stadens vägnar så väl vid Province Landtmäter Contoret i Westerås som i Stockholms Contor efterfråga om någon Carta öfver Arboga Stads Norra Skog Finnes, och i det fallet en sådan för Stadens räkning utfodra, och derest ingen, fins bewis deröfver meddela. I detta beslut afstodnade Förrättningen denna gång.

År 1806 den 29 Aprill enligt Laga Kungörelse efter hvilken de frånvarande skulle åtnöjas med härvarandes beslut instälte sig undertecknad Landtmätare på Arboga Rådhus, att med Stadens Tomte-

och Jordägare komma uti någott slut om den förut uppskjutna skogs-förrättningen skall afstaddna eller företagas och afgöras.

S. D. Sedan större delen af Stadens Respective Ledamöter sammanträtt, tillkjenna gafs att vid sammankomsten den 22 Junii 1803 blef beslutit att varande förrättningsmann skulle så väl i Stockholms som Westerås Landtmäteri Contor efterfråga om någon Carta öfver Arboga Stads Norra skog vore att tillgå eller icke och deröfver bevis Stadens Intressenter meddela, och Förrättningen emedertid hvila; desse bevis blefvo nu upläsna, och som af dem inhämtades att den åstundade Cartan icke finnes ibland handlingarne hvarken i Stockholm eller Westerås att tillgå, så tillspordes Wederbörande hvad slut häruti nu skulle tagas; det blef fördenskull först allmänt afgjort, att Norra Skogen skulle med urskillning af bättre och sämre mark först afmätas, och med alla inom dess gränssor liggande Hagar och Uppodlingar af hvad Namn de vara må på Carta läggas; detta arbete önskade enhvar skulle blifva verkställdt till nästkommande höst, som undertecknad åtog sig att förrätta, så vidt ej laga förfall emellankommer, för de andra beslöts, att Norra så väl som den Södra Skogen skulle så fort sig göra låter delade blifva och att grunden härtill öfver bägge skogarne skall blifva Tomternes quadrata Innehåll och huru Delningen med hvar och ens bekvämlighet bäst kan förrättas, kommer igenom särskilt öfverenskommelse att stadgas och afgöras. Sist afgordes, att kostnaden som igenom Norra skogens afmätning, gradering och Carta, med alla derå liggande instängda ägor, uppkommer, skall af Stadens Cassa utbetalas, hvarom särskilt accord emellan Landtmätaren och Tomtägarena skall upprättas och underskrifvas; härmed åtskildes Wederbörande med anmodan att ånyo här på Rådhuset sammanträde den 13:de nästkommande Maji för att afhöra Protocollet för denna dag:

Den 13:de Maji

S. D. I öfvervaro af större delen Stadens Interessenter, företogs med Protocolls Justeringen för den 29 sistledne Aprill, och sedan de ändringar, som ansågs nödige, voro tecknade utseddes till Graderingsmän öfver Norra skogen, Herr Capitainen Tersmeden, Herr Bruks Patron Georg Ahlborg, Herr Olof Ahlborg, Herr Rådman Nordström och Herr Rådman Rosendahl, hvarmed Wederbörande för denna gång åtskildes.

År 1806 den 30 Augusti efter slutad afmätning öfver Arboga stads Norra skog, förrättades Graderingen af dertill utnämnde nedantecknade Herrar, som verkstältes i följande ordning:

Ett stycke stenbunden mark Wester om Nedra Probsthagen ansågs till . . 1 grad.

Således vara anfördt och rätteligen antecknadt
Betygar:

På Embetets Wagnar:
Gustaf Hypphoff.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Westmanland Utslag dels uppå den klagan Herr Borgmästaren Eric W. Montan, såsom Gårdsägare i Arboga deröfver anfördt, att sedan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande genom kraftvunnet Utslag den 22 Februari 1813 förordnat, att Arboga Stads Utmark skulle

emellan Stadens Innevånare fördelas och till denna förrättning förordnat Enskiftes Landtmätaren N. A. Fagerström; så har vid hållne sammanträden delningen blott blifvit besluten af Norra Skogen; dels uppå den hemställda härjämte blifvit i så måtto anmäld, att Förrättningsmannen emot flere Gårdsägares bestridande, antagit tomternes areala innehåll såsom delningsgrund, utan afseende å Byggnad, lägen och Gårdarnes värde, hvarigenom då Stadens halfva Tomtetotal för det närvarande voro obebyggda och till trädgårdar och planteringsland begagnade, dessa tomter vid delningen skulle erhålla jord af större värde än hela tomten; i anledning hvaraf och då de bebyggda Tomterne hitintills endast skola deltagit i allmänna Byggnadsbesväret, inqvarteringen och öfriga utskylder, de bebyggda Tomterne, som innehafva minsta areala innehållet skulle oskäligen vanlättas, och hvilken anmärkning endast blifvit till Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes bepröfvande öfverlämnad, med bestämdt påstående dessutom att om delningen efter tomternes innehåll fastställes blifvande ägototterne måtte, såsom oafhängige derifrån förklaras att genom intet laga fång kunna afsöndras, samt att alla efter Tomtetotal utgående allmänna praestationer och skyldigheter, desslikes måtte efter samma grund beräknas, hvarjemte Enskifte å dessa samfälligheter blifvit yrkad; Öfver desse anmälanden har Förrättningsmannen med utlåtande inkommit och derjemte insändt de vid sammanträden med Jordägarne hållne Protocoller; Gifvet å Westerås Slott i Lands Cancelliet den 5 Maj. 1815.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har af således vexlade skrifter och ingifne handlingar det ena och andra af hvad i berörde hänseenden blifvit öfverklagadt och hemställt behörigen öfvervägadt Och hvad först angår den inom samfälligheten yppade stridighet om delningens inskränkning till blott Norra skogsdelen; så emedan de anmälanden om utmarkens delning, i anledning hvaraf Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ofvanberörde för detta kraftvundna Förordnande blifvit meddelt, haft afseende å stadens hela Utmark och då när fråga är om dess enskiftande, de olägenheter i anseende till Norra och Södra skogstrakternes skiljaktiga beskaffenhet, mer och mindre lämplighet för odling, bättre och sämre skog, dels genom ordentlig gradering, dels den ersättning enskiftes Författningarne föreskrifva, utan all tvifvel stå att afhjälpas; Ty och enär af ett slikt delningssätt dessutom följa skulle, att hvarje Tomteägare berättigades till tvänne Lotter, hvarigenom för mindre Tomtetotal så små andelar troligen å endera stället skulle uppkomma, att hvarken inhägnad eller odling blefve möjelig och enskiftets hela ändamål således förfelades, kan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, såsom både emot kraftvundna Utslaget och Kongl. Enskiftes Författningen stridande, icke lemna bifall till denne fränskiljde delning, utan förordnar och anbefaller, att Stadens hela Utmark eller både så kallade Norra och Södra skogar skall, efter föregången uppmätning och gradering i ett skifte emellan Stadens samtelige Tomter läggas med rättighet, att derifrån genom intet laga fång kunna afsöndras eller särskildt pantförskrifvas så länge Arboga stad till nu varande egenskap och privilegier förblifver oförändrad; Men hvad beträffar den samfäldta delningsgrunden efter Gårdarnes och Tomternes nuvarande värde; så emedan en samfällighet i Näder upplåten Stadens Innevånare till gemensam nytta, lagligen ej kan utbrytas efter det tillfälliga förhållande, som af nuvarande åbyggnader och derpå grundade Ägendoms värden uppkommer; Ty finner Kongl. Maj:ts

Befallningshafvande icke skjäl att härå hafva afseende, utan förklarar, att den öfverenskomna delningsgrunden, Tomternas areala innehåll kommer att till efterrättelse lända.

Ändring i detta Utslag må den dermed missnöjde parten söka genom underdåniga besvär, hvilka uti Kongl. Maj:ts Inrikes Civil Expedition böra inom Trettionde dagen, sedan han innehållet veta fått, ingifvas; hvarom laga intygande Besvären åtfölja bör.

År och dag ofvanskrefne.

På Landshövdinge Embetets vägnar:

B. I. W. Askengren.

A. G. Kinne.

Utdrag af protocollet hållet å Westerås Slott i Landscanselliet den 18 Januari 1821.

S. D. Under anhållan om fastställelse uppviste Commissions och Enskiftes Landtmätaren Ädel och Högaktad Herr J. G. Littmarck behörig Carta med thy åtföljande Handlingar, öfver det Enskifte, af Arboga Stads Utmark eller så kallade Norra och Södra skogar, som till följe af Konungens Befallningshafvandes förordnande af den 23 Febr. 1813 och Utslag af den 5 Maj 1816, uppå Vederbörande Jordägares derom gjorde begäran, blifvit Enskifte Landtmätaren Herr Fendriken N. A. Fagerström updragit att förrätta och sedermera på bemänte Herr Commissions Landtmätaren transporteradt; Och som något klander emot berörde Enskiftes förrättning icke blifvit anfört, samt någon anmärkning dervid i öfrigt ej förekom; Alltså och i förmågo af sista Mom: II § af Kongl. Enskiftes-Förordningen den 2 Februari 1807, pröfvade Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skäligt densamma såsom laga kraftvunnen till oryggelig efterrättelse gilla och fastställa; hvarom intygande å Chartan jemväl antecknades. ut Supra.

Ex Protocollo

C. M. Almgren.

Förestående afskrifters öfverensstämmelse med de å Stadskamrerarekontoret härstädes förvarade skifteshandlingar intygar,
Arboga den 30 April 1880.

Rudolf Bosceus.

Borgmästare.

Vidimeras

Ex officio

Fredrik C. Sörensen.

Avskrift.

Bilaga C.

Förteckning å skogslotter, hörande till Arboga stads tomter enligt 1919 års taxeringslängd.

Tomtens nr	Skogslottens namn	Lottens taxeringsvärde i Kronor	Tomtens nr	Skogslottens namn	Lottens taxeringsvärde i Kronor
1	Visenstorp, 1/4-del i	600	72	Stensäter	200
2	Anneberg, lilla	1,300	73	»	200
3, 4	»	400	74	Erikstorp	1,900
5	»	—	75—76	Adolfstorp	2,800
6	»	—	78	» andel i	600
7—9	»	—	79	»	—
	Skogslotterna	1,600	80	» andel i	100
10—13	Karisbo	800	81	»	—
14—15	»	—	85	»	—
16 a	»	—	88	»	* 500
16 b	»	—	90	»	500
16 c, o. 16 d	»	—	92	»	—
16 e	»	300	93	»	—
17	Hästhagen	1,400	95	andel i Nyby ladugård... ..	500
18—20	»	200	96	» i » boningshus	1,000
21, 22	Lundby	2,300	98	Graneberg	2,000
23—25	Hull	400	99	»	100
26, 27	»	—	100	Norrtorp	800
28	»	100	101 a	»	600
29	Haglund	2,500	101 b	»	—
30—32	Marietorp	5,000	103	Vestbro	600
33	Karlsberg	1,500	104	Vesttorp	200
34 a	»	—	107	»	—
34 b, 35	»	400	109	»	—
36	Skogslotter	2,100	110	»	100
	Tennsjötorp	1,700	111 a	»	100
	Hedtorp	700	111 b	Eriksholm	2,600
41, 42	»	—	112	»	200
43, 44	Asphäll	1,800	113	»	100
45	»	—	114	»	100
46, 53—56	Olofsberg	1,600	115 a	»	100
47, 50	Asplund	1,100	118	Skogslotter	600
48, 49	»	100		Haga	1,600
51, 52	Marieberg	3,900		Rosenberg	1,000
57, 58	Aspsten	1,400		Liljedal	2,000
59—61	»	200		Blåsenberg	1,500
62	»	200	119	Liljeberg	1,600
63	»	600	120, 123	Viltmar	5,500
65	»	800		Hagalund	400
66	»	—		Lugnet	400
67	»	300	121	»	100
68	»	400	122	»	100
	Engelsberg	1,700	124	»	100
	Bäcktorp	2,600	125	Skogslott	100
71	Stensäter	1,400		Johannisdal	1,200

* Bevillningsfritt.

Tomtens nr	Skogslottens namn	Lottens taxerings- värde i Kronor	Tomtens nr	Skogslottens namn	Lottens taxerings- värde i Kronor
	Mariedal	700	166—168	Nordal	1,900
	Ekhult	6,000	172 a	Visenstorp, 1/4-del i	600
	Manhem	2,300	172 b	»	—
126	Steneberg, lilla	600	172 c	»	—
127 a	»	200	173 a	Lundsberg	800
127 b	Skogslott	200	173 b	»	—
	Steneberg, stora	13,000	174—177 o	Stensta	1,900
	Lundbyskog	1,500	196—198	Källtorp	3,500
	Knutsberg	800		Pettersberg	700
	Tallbacken	2,500		»	100
129	»	—	178, 179 b	»	—
130	Skogslott	200	o. 195	»	—
	Rindalen	2,500	179 a	»	1,500
	Stensborg	1,000	180	»	2,700
131, 132	Botorp	2,300	181 o. 194	Granhult	2,700
133	»	—	182 o. 193	Karlsberg	1,500
134, 135	»	200	183 a	»	—
136	»	300	183 b	»	2,200
137, 138	Alfredsberg	1,100	184	»	700
	Asphagen, lilla	900	187	»	100
	Elim	5,100	190	»	—
	Sandbacken	900	191	Hildeberg	900
	Fagerhult	1,500	192	Karinsberg	1,400
	Simonsberg	1,500	200, 201	»	200
	Gustafsberg	1,700	202	»	500
	Fridhem	1,800	203	Sörsäter och Östersäter	300
	Sofieberg	1,200	204	»	200
	Fagersta	3,500	205	»	200
	Berga	1,300	206	»	800
	Ekeberg	2,400	207	Ljungås	1,600
139	Skogslott	600	208	»	500
	Björklund	500	209	»	100
	Charlottenberg	1,100	211	Gabrielstorp	2,300
	Margaretelund	800	212	Erstorp	1,500
140	»	100	213, 214	Maxelsmossen	4,700
141	Hemmet	600	215 a	Adolfsberg	4,500
143	»	200	215 b	»	—
144	Loviseberg	2,600	216	Sandtorp	900
145	»	100	217	»	2,000
146	»	—	219	»	—
147	Grönlund	1,800	220	»	200
149, 150	»	2,500	222	»	200
151, 169—171	Tillingetorp	2,300	223	»	2,500
152 a	»	800	224	Erikslund, lilla	2,600
152 b	Dalstorp	5,200	225	»	500
153, 154, 162	Marieberg, stora	4,600	226	»	300
155 a	Rosendal	2,400	227	»	400
156 b	Marielund	4,400	228	»	100
157	Marieberg, lilla	1,500	229	Stensåtra	800
158	»	—	230	»	—
160	»	400	231	Ängstorp	800
161	»	—	232—235	»	300
164, 165	»	100	236	»	700

* Bevillingsfritt.

Tomtens nr	Skogslottens namn	Lottens taxerings- värde i Kronor	Tomtens nr	Skogslottens namn	Lottens taxerings- värde i Kronor
237, 238 a o. b	Ängstorp	2,300	280	Norrsäter	100
239, 240	Berghult	1,100	281	Persbo	1,400
241	»	—	282	»	—
242—244	»	300	283	»	—
245	Skogslotter	800	284	»	—
	Hvilan	2,700	285	Brunnsängen, lilla	2,000
	Annelund	500	286	Motgången	5,000
	Högsta	5,000	287	»	—
	Oljeberget	4,000	289	»	600
	Alviken	1,100	290, 291	»	200
	Karlsborg	500	292	»	200
	Fridlund	1,000	293	»	100
	Holmby	1,800	294	Västanborg	1,700
	Sätterslund	500	295	Fagerhult	300
	Brattberget, lilla	200	296	»	100
	Olivelund	1,500	297, 298 b	»	200
	Högås	300	298 a	Gustafsberg	3,900
	Skoglund	1,100	299	»	—
	Olofsberg	3,000	300	Visenstorp, 1/4-del i	600
	Morsgården	6,000	302, 303	Eriksberg, lilla	2,100
246 a	»	200	304, 305	» stora	1,100
246 b	»	200	306, 307	»	1,500
247, 248	»	300	308 b, 309	Ulriksberg	2,600
249	»	200	308 a, 322		
250	»	100	o. 323	Eriksdal	2,200
251	Petterslund	600	310 a	»	300
252	Skogslott	500	310 b, 311		
	Lindbacka	1,200	o. 312	Stentorp	1,500
	Bolund	1,200	313 o. 320	Västersäter	1,500
254 a	Zackrisberg	10,100	314	Fredriksberg	2,000
	Skogslotter	400	315	Hälltorp	3,200
254 b	Olofslund 3,100, Petters- torp 800, Rosenlund 900	4,800	316 a	»	—
255	Karlslund, stora	8,700	316 b	Schagersberg	400
	Nylunda	1,000	317 a o. b	Ekeberg	1,500
	Olofslund, lilla	2,700	318, 319	Kallpussen, lilla	1,500
256	»	1,400	321 a	»	200
258	Löfhult	1,500	321 b	Eklund, stora	1,200
259 a	»	600	324, 325	» lilla	200
259 b	»	100	327	»	200
263	»	100	328	Eklund, stora	1,700
265 o. 271	Sörbyholm	2,000	329	»	300
266	Fridhem	1,800	330 o. 331	Kristineberg	600
267	Lövelund	1,300	332	»	200
268	Hälltorp	2,700	333, 334	»	500
272	Hagelsberg	1,000	335 a	»	100
273	Stälund	1,600	335 b	»	—
274	»	—		Skogslott	400
275 a	»	—	336, 337	Lisensberg	1,500
275 b	Visenstorp, 1/4-del i	600		Söderbergsberg	800
276, 277	»	100	338, 339	Kristinelund	2,400
278	»	100	340, 341	Mariehäll	1,200
279	Norrsäter	1,200	342 a	Nybygget	3,500

Tomtens nr	Skogslottens namn	Lottens taxerings- värde i Kronor	Tomtens nr	Skogslottens namn	Lottens taxerings- värde i Kronor
342 b	Nybygget	—	350	Säfstaholm o. Nysäter,	
343	»	—		andel i	1,600
344	»	—	351	» » » » »	1,800
345	Johanneslund	400	352—356	»	200
347	Säfstaholm och Nysäter, andel i	600	357—365	Ferdinansberg	3,800
				Summa kronor	356,700

Arboga Kronouppbörds kontor den 22 januari 1920.

Axel Fröling.

Vidimeras
Ex officio

Fredrik C. Sörensen.

Avskrift.

Bilaga D.

Kungl. Maj:ts och rikets Svea hovrätts utslag på de besvär, stadskamreraren Johan Erik Cederstam och hans hustru Fredrika Charlotta Cederstam, född Hellman, anført över ett av rådstuvurätten i Arboga den 30 juli 1917 meddelat utslag i ärende angående lagfart;

Givet i Stockholm den 24 september 1917.

Av handlingarna i ärendet inhämtas:

Med företeende av köpebrev den 1 oktober 1916, varigenom Johan Gottfrid Liljeborg till makarna Cederstam för elvatusen femhundra kronor försålt gården nr 37 i Arboga stads västra kvarter norr om ån med därtill hörande tomtarna nr 200 och 201 jämte till tomtarna nr 200, 201 och 202 hörande skogslotter, hava makarna Cederstam vid rådstuvurätten sökt lagfart å berörda fång.

Rådstuvurätten har genom utslag ovan förstnämnda dag jämte det ytt-rande meddelats i anledning av ansökningen om lagfart å gården nr 37 samt tomtarna nr 200 och 201 med tillbehör i överklagade hänseendet utlåtit sig, att då skogslotten till tomten nr 202 utgjorde ett tillbehör till samma tomt vilket icke finge från tomten skiljas, samt denna tomt icke inginge i det fång, varå lagfart sökts, funne rådstuvurätten sig icke kunna lämna bifall till ansökningen i denna del.

Kungl. hovrätten har tagit i övervägande vad handlingarna sålunda samt i övrigt innehålla och finner skäl icke vara anført, som föranleder ändring i rådstuvurättens utslag, i vad det överklagats.

Klagan över detta utslag må av makarna Cederstam hos Kungl. Maj:t föras genom besvär, vilka skola före klockan tolv å trettionde dagen härefter eller den 24 oktober 1917 ingivas till Kungl. Maj:ts nedre justitierevision. Vid besvären foge klagandena ej allenast överklagade utslaget samt rådstuvurättens och kungl. hovrättens i målet förda protokoll, såvitt deras insändande ej jämlikt 30 kapitlet 40 § rättegångsbalken åligger kungl. hovrätten, utan ock Konungens befallningshavandes bevis om nedsättning av fullföljdsavgift, ett-hundrafemtio kronor. Kunna klagandena ej förete dylikt bevis, skall vid besvären fogas sådant intyg om fattigdom, som i 30 kapitlet 22 § rättegångsbalken sägs.

På kungl. hovrättens vägnar:

Ivar Afzelius.

(Stämpel.)

Gust. Willing.

Utslag på besvär av stadskamreraren Johan Erik Cederstam m. fl.

Vidimeras

Ex officio

Fredrik C. Sörensen.

Bilaga E.

Transsumt av protokollet hållet hos magistraten i Arboga den 18 februari 1920.

Nr 20. Jämlikt Konungens befallningshavandes i länet remissresolution den 4 i denna månaden uti ärendet angående en av arrendatorer utav så kallade skogslotter på Arboga stads område gjord underdånig ansökan om rätt att till sig lösa vissa områden med mera hade magistraten till denna dag klockan tio förmiddagen kallat samtliga ägare av de tomter i staden, till vilka hörde dylika skogslotter, att sammanträda inför magistraten för att höras i saken och däröver avgiva förklaring.

Magistratens i ärendet utfärdade kungörelse hade följande lydelse:

 Då detta ärende på utsatt tid företogs till behandling tillstädeskommo personligen följande tomtägare, vilka voro ägare till här nedan angivna tomter, nämligen:

 Magistratens ordförande föredrog härefter de saken rörande handlingarna, därvid först upplästes den till Konungen ingivna underdåniga ansökningen vilken hade följande lydelse:

»Till Konungen.

Hos Eders Kungl. Maj:t få undertecknade härmed underdånigast anhålla att få anföra följande:

På ett nyligen hållet möte av oss arrendatorer, enligt förteckning som bifogas, vilka bo på 'södra och norra skogen till Arboga stad', beslöts, att en deputation, bestående av undertecknade arrendatorer, skulle hos Eders Kungl. Maj:t söka företräde för att framföra följande önskemål samt söka hjälp i vår brydsamma ställning.

Ifrågavarande södra och norra skog utgjorde intill förra århundradets början någon slags gemensam utmark till Arboga stad, där redan sedan urminnes tider en hel del bebyggare slagit sig ned och odlat jord samt byggt sina hem, utan att av någon störas i sina förehavanden. Även Arboga stads innebyggare torde redan från forna tider hava ansett sig äga någon gemensam rätt till skogen, alldenstund därifrån hämtades stadbornas behov av bränsle och byggnadstimmer m. m.

I början av 1800-talet synes emellertid någon oenighet hava uppstått mellan stadens borgare vid de allt tätare förekommande skogsavverkningarna. Tydligen i avsikt att få någon reda i saken utlystes år 1803 den 21 april ett sammanträde, på rådhuset i Arboga, med stadens tomtägare, då även lantmätare var tillkallad och synes hava fört protokollet.

Detta sammanträde slutade på det sättet att rådman Söderberg svarade, att han väl vore ibland dem som denna förrättning sökt, men kunde dock för denna gång icke utgiva något utlåtande om dess företagande, förrän ett donationsbrev tillrättakomme, som han förmodade skulle finnas, vilket skall lämna upplysning om skogarnas rätta förhållande'. Borgmästare Beijer ville ej fästa avseende härvid, men brukspatron Ahlberg yrkade på uppskov, som nu blev sammanträdet beslut.

Vid nästa sammanträde, den 22 juni samma år, sänkades fortfarande det eftersökta 'dokumentet', som troligen aldrig funnits, och sammanträdet beslöt för denna gång, att låta lantmätaren söka efter en möjligen befintlig karta, som kunde belysa förhållandet.

Lantmätaren synes hava sökt i tre år, utan att finna något, ty på sammanträde med stadens borgare å rådhuset, den 29 april 1806, föredde lantmätaren 'bevis att den åstundande kartan icke finnes ibland handlingarna varken i Västerås eller Stockholm att tillgå'.

Detta oaktat beslöts nu, att skogarna skulle delas mellan stadens tomtägare och att grunden för delningen skulle bliva tomternas kvadrato innehåll. Lantmåteriförrättningen var fullbordad omkring år 1820.

Detta är i korthet vad vi kunnat inhämta, med avseende på äganderätten till dessa, numera så kallade skogslotter, men tillgängliga skifteshandlingar och andra urkunder torde kunna lämna bättre besked än vad vi förmå.

På vad sätt uppgörelse träffades med de bebyggare, som redan före denna tid skaffat sig ett eget hem på dessa skogsmarker, veta vi ej med någon visshet, men det är bekant att 11 av dessa bebyggare av rådhusrätten i Arboga beviljades fastebrev på sina lotter, någon tid efter ovannämnda lantmåteriätgård. Kort efter sistnämnda tid började en del av stadens tomtägare utarrendera skogslotterna till dem, som hade egen stuga på lotten, eller försälja marken genom att utfärda köpekontrakt på 50 år, men fastebrev beviljades ej vidare. Andra tomtägare behöllo skogslotterna för eget behov och bebyggde dem, och andra tomtägare åter, utarrenderade dem på kort tid, van-

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 4 saml. 77 häft. (Nr 211—212.) 4

ligen 10 år, med villkorlig rätt för arrendatorn att uppföra bostad på lotten o. s. v.

Arrendekontrakten hava i vanliga fall gällt den odlade jorden och rätt till kreatursbete, men skogen hava tomtägarne själva disponerat över och vanligen på ett hänsynslöst sätt skövlat skogen — ja till och med tillgodogjort sig buskarna som bränsle — isynnerhet under de tider då de befarat förlora sina skogslotter genom arrendatorernas klagomål.

Vi skogslotsarrendatorer, som i många fall från släktled till släktled, från urminnes tider, med svett och möda uppodlat dessa skogslotter och byggt oss vårt hem på den osäkra grunden, hava alltid haft en känning av att vår rätt till denna av oss och våra förfäder odlade jord, borde vara större än den rätt stadens tomtägare tillskansat sig vid förenämnda skiftesförrättning.

Skogslotsarrendatorerna hava redan för 30 å 40 år sedan och ända fram till våra dagar vid flera tillfällen sökt utverka rättelse i detta för oss osäkra och olidliga förhållande, men det har alltid stannat vid långa utredningar och uppskov och vi stå fortfarande lika rådvilla.

På grund av det ovananförda få vi därför hos Eders Kungl. Maj:t i underdånighet anhålla att Eders Kungl. Maj:t måtte taga saken under omprövning och föranstalta en ingående, slutgiltig och snar utredning, med avseende på de av oss härmed överklagade förhållandena.

Vi anse oss slutligen böra framställa följande yrkande:

att 83 arrendatorer, som själva uppfört sina egna hem och arrenderat jorden, meddelas full och laglig äganderätt utan lösen av det område, som skäligen bör tilldelas dem;

att 30 arrendatorer, som arrendera såväl jorden som åbyggnaderna, beredas rätt att inlösa skogsloten, eller så stor del därav som kan anses lämpligt, med samma lagliga rätt och villkor som för så kallade egna hem; samt

att den återstående delen må förklaras fri till laglig försäljning för dem som förklaras vara rätta ägare till den jorden.

Arboga den 22 juli 1919.

Underdånigst:

Erik Jj. Aberg.

C. A. Hellberg.

Karl Nordkvist.

L. Karl Engström.

K. Larsson.»

Sedan ordföranden här efter uppmanat de närvarande att giva tillkänna sina åsikter rörande det till överläggning företagna ärendet, anförde grosshandlanden Albert Örström, att han ansåge att skiljandet av skogslotterna från tomterna i staden med all säkerhet skulle lända till båtнад ej endast för arrendatorerna av dylika lotter och för tomtägarne i staden, vilka därigenom skulle erhålla större frihet att råda över sin egendom, utan även för samhället i dess helhet, då utan tvivel fastigheternas värde därigenom skulle väsentligen ökas. Tillämpandet av lagen angående rätt till lösande av arrenderat område skulle underlätta uppgörelserna rörande skogslotternas säljande, och dess tillämpning å de ifrågakomna områdena inom Arboga stad vore därför önskvärd. Att emellertid införa en så att säga permanent skiljedomstol av fem ledamöter, vilka skulle i alla fall slutligen avgöra värdena å byggnader

och jord ansåge han mindre lämpligt och ville för sin del därför hemställa, att förhållandena måtte regleras på det sätt och efter de grunder, vilka angivits i det föredragna magistratens utlåtande den 26 sistlidne januari.

Samma yrkanden framfördes härefter av läderhandlaren L. Aug. Jansson, gårdsägaren Axel Ljungerantz, urmakaren J. G. Beckman, f. d. rådmannen Anders Johansson, grosshandlaren Hilmer Stenberg, kontorschefen Em. Melin, järnhandlanden John W. Pääg, kamrerare Erik Kling, fabrikören C. V. Öberg, skohandlaren P. J. Hellberg, skraddaren Carl Andersson, änkefru Olivia Andersson, gårdsägaren Carl Schöllin, handlanden Per Aug. Pettersson, trädgårdsmästaren Johan Ljungdahl, änkefru Maria Öberg, verkmästaren Carl Nylund, fröken Bertha Eriksson, f. hamnfogden J. A. Nyberg, ångbåtsbefälhavaren P. V. Sjödin och färgaren Carl Aug. Pettersson.

Bankdirektören Axel Johanson hemställde däremot om bifall till den av skogslottsinnehavarna hos Konungens befallningshavande framförda begäran därom, att slutliga avgörandet av ersättningsfrågorna måtte överlämnas åt en särskild nämnd av fem personer, utsedda på uti remissresolutionen angivet sätt. Någon skada kunde genom ett dylikt tillvägagångssätt icke tillskyndas någon, och om man genom ett tillmötesgående mot arrendatorerna därutinnan kunde föra fram den behjärtansvärda saken, borde man göra detta.

Slaktaren Axel Eriksson ingav och åberopade för sina huvudmän ett så lydande skriftligt anförande:

»Till magistraten i Arboga.

Sedan magistraten genom kungörelse, som varit införd i Arboga Tidning den 10 innevarande februari kallat samtliga ägare av tomter i Arboga, vilka tilldelats skogslotter, att tillstädeskomma inför magistraten i dess sessionsrum å rådhuset i Arboga onsdagen den 18 innevarande februari klockan tio förmiddagen för att höras över en av åtskilliga innehavare av skogslotter på Arboga stads utmarker i underdånighet hos Kungl. Maj:t gjord ansökan om rätt att under vissa i ansöknings angivna grunder till sig lösa äganderätten till skogslotter, å vilka innehavarna uppfört byggnader, så få under-tecknade såsom gemensamt ägare av gården nr 46 med tomten nr 119 inom kvarteret Stor- och Vretroten i nämnda stad härigenom vördsamt anföra följande.

Genom kontrakt den 2 juni 1860 försälde dåvarande ägaren C. J. Larsson på femtio års tid till den 2 juni 1910 till bondsonen Jan Erik Andersson i Nannberga 2 tunnland mark dels uppodlade, dels med skog beväxta belägna på östra ändan av Larssons ägande skogslott tillydande gården nr 46 i kvarteret Stor- och Vretroten i Arboga. Jan Erik Anderssons rätt enligt berörda kontrakt har sedermera överlåtits på olika personer. Sedan den för upplåtelsen gällande tiden den 2 juni 1910 utlupit, har dåvarande arrendatorn underlåtit att frånträda arrendet och utan att därtill äga laga rätt samt utan att till oss erlägga någon som helst avgift fortfarande innehaft det arrenderade området, som efter vad som kommit till vår kännedom numera uthyrts till tredje man.

Under åberopande av vad som ovan anförts få vi härigenom vördsamt dels förklara, att vi för vår del ej hava något att erinra mot att ifrågavarande skogslotter förklaras fria till försäljning utan sammanhang med vederbörande

stadstomt, dels bestrida bifall till det av en skogsslottsinnehavare hos Konungens befallningshavande framställda förslag, att lagen den 28 juni 1918 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område med viss jämkning måtte få vinna tillämpning beträffande ifrågasvarande inom Arboga stad belägna områden.

Stockholm den 16 februari 1920.

C. E. Wikström.

Maria Wester.

Carl Wikström.»

Ingenjören Olof A:son Görts i Kungsör företrädde och anhöll att få yttra sig i frågan, men förvägrades detta, då han icke vore här i staden boende, här icke ägde tomt med tillhörande skogsslott och icke visat bemyndigande från tomtägare att föra talan vid sammanträdet.

Sedan härefter överläggningen förklarats avslutad, skreds till omröstning, genom vilken utröntes:

att samtliga närvarande ville yrka nådigt bifall till skogsslottsinnehavarnas framställan därom, att andel i Arboga stads utmarker, så kallad skogsslott, måtte av ägarna få avyttras utan sammanhang med föryttrandet av den tomt i staden, vartill skogsslotten hörde.

att med undantag av bankdirektören Axel Johanson samt Carl Wikström, Maria Wester och C. E. Wikström samtliga närvarande uttalade sig för att sättet för det praktiska realiserandet av förslaget måtte bli det av magistraten föreslagna med tillämpandet, under vissa föreslagna jämkningar, av lagen den 28 juni 1918 rörande lösningsrätt av arrenderad jord

samt att endast förenämnda Carl Wikström, Maria Wester och C. E. Wikström önskat, att den underdåniga ansökningen endast måtte bifallas så till vida att skogsslott finge avyttras utan sammanhang med föryttrande av tomt.

Fabrikören C. V. Öberg och grosshandlanden Albert Örström, med vilka flera närvarande instämde, framställde såsom önskemål, att vid skiljandet av skogsslott från tomt, nödig hänsyn borde tagas till tomtägares rätt sålunda, att till exempel det vägunderhåll, som nu påvilade stadens tomter, måtte minskas i samma mån, som tomtens värde bleve mindre till följd av skogsslottens fränskiljande.

Dock hade de intet yrkande att framställa därom.

Ordföranden tillkännagav härefter, att Konungens befallningshavande önskade insändandet av protokollet över sammanträdet om möjligt i morgon och att i följd därav protokollet icke kunde i vanlig ordning justeras genom offentligt uppläsande inför magistraten vid dess näst infallande sammanträde.

Med anledning härav beslutades, att protokollet skulle justeras av särskilt därtill utsedda personer, vilket uppdrag lämnades åt bankdirektören Axel Johanson och läderhandlanden L. Aug. Jonsson.

Då intet vidare förekom, avslutades sammanträdet.

Som ovan.

Justerat.
Axel Johanson.
L. Aug. Jonsson.

In fidem
Fredrik C. Sörensen.

Rätt utdraget, betygar
Ex officio
Fredrik C. Sörensen.

Bilaga F.

Utdrag av protokoll, hållet vid sammanträde med stadsfullmäktige i Arboga å rådhuset därstädes den 7 januari 1921.

§ 12. Till behandling företogs ärendet angående stadens frånträdande av den äganderätt och dispositionsrätt, som eventuellt kunde tillkomma staden till de å stadens områden å båda sidor om Arbogaån belägna så kallade skogslotterna, i vilket ärende handlingarna lydde sålunda:

»Till stadsfullmäktige.

Såsom för fullmäktige känt är, beror för närvarande på Kungl. Maj:ts nådiga prövning en underdånig ansökan av ett flertal arrendatorer av så kallade skogslotter på stadens område om tillåtelse att under äganderätt få lösa till sig de nu av dem arrenderade områdena.

Under detta ärendes handläggning av kungl. kammarkollegium har det visat sig, att den jord, som ingår i de söder om ån belägna skogslotterna, den så kallade södra skogen, är av donationsjords natur, medan skogslotterna norr om ån utgöras av jord, till vilken staden själv vid tiden för uppdelningen och väl sannolikt allt från sitt första ursprung varit ägare.

Av i kungl. kammarkollegii arkiv förvarade handlingar framgår det med full tydlighet, att svenska kronan redan under förra hälften av 1500-talet från enskilda personer dels köpt, dels tillbytt sig de till stadens område hörande söder om ån belägna skogsmarkerna, för att lägga dessa till den då under bildning varande kungsgården här vid staden.

Då hertig Karl, sedermera konung Karl IX, genom sitt brev den 30 januari 1600 under vissa villkor och med angivna undantag överlämnat kungsgårdens samtliga ägor till stadens borgerskap, är det tydligt, att även den omhandlade skogsmarken ingick i upplåtelsen och att densamma hade och bibehöll samma natur av donationsjord, vilken man alltid tillerkänt kungsgårdens åkerjord, den så kallade Herråkersjorden.

Givet är, att klarläggandet av nu angivna förhållande kommer att utöva ett avgörande inflytande på utgången av frågan om skogslottsinnehavarens rätt att lösa de av dem arrenderade områdena.

Då Kungl. Maj:t naturligen icke kan med äganderätt föryttra staten tillhörig jord och såsom sådan måste man väl anse, åtminstone delvis, de nu ifrågakomma områdena söder om Arbogaån, kommer ansökningens öde i senast omnämnda del att avgöras av riksdagen.

Huruvida Kungl. Maj:t, med det läge frågan möjligen kommer att intaga genom kungl. kammarkollegii utlåtande, vilket man väl får anse bliva avstyrkande, kan finna det lämpligt att till riksdagen avlåta proposition om bifall till arrendatorernas framställning, läser nog vara tvivelaktigt. Med säkerhet kan man väl däremot antaga, att Kungl. Maj:t, även om eljest anledning därtill skulle föreligga, icke lämnar bifall till ansökningen endast be-

träffande lotterna å norra skogen, då ju en dylik åtgärd från Kungl. Maj:ts sida icke skulle innebära en verklig och tillfyllestgörande lösning av frågan.

Riksdagens medverkan till ett slutgiltigt ordnande av förhållandena blir dessutom alltid av nöden, då därförutan icke kan erhållas lagbestämda normer för lösningsrättens utövande.

Föresätter man nu emellertid, att frågan om lösningsrätt och försäljningsrätt kommer under slutlig prövning av Konung och riksdag, vare sig efter kungl. proposition eller genom motion av enskild ledamot av riksdagen, kan man nog med säkerhet antaga, att ett avgörande icke kommer att ske med mindre även Arboga stads yttrande i saken föreligger.

Obestriddligt är, att Arboga stad, åtminstone formellt, äger en viss bestämmanderätt över särskilt de på södra skogen belägna lotterna, vilka efter nu vunnin erfarenhet icke kunnat vid skogsmarkens uppdelning på tomterna med äganderätt fränhändas samhället, och det torde icke vara förmätet förut-sätta, att riksdagen icke finnes vara villig att frånträda statens rätt över jordområdena ifråga, därest icke även Arboga stad förklarar sig vara villig till enahanda eftergift.

Omfånget av stadens reella rätt över skogslotterna och denna rätts verkliga värde torde vara synnerligen svårt att angiva, likasom det ock måste möta svårigheter att sätta staden i tillfälle att utöva sin eventuella rätt.

Tager man i betraktande, att den förut gemensamma markens uppdelande på tomterna skett under laga former och att staden haft full äganderätt till hela skogsområdet norr om ån, förefaller det, som skulle staden i denna del icke hava synnerligen stor utsikt att få sig tillerkänd någon vare sig ägande- eller dispositionsrätt.

Vidkommande lotterna å södra skogen skulle man väl kunna tänka sig någon möjlighet för staden att juridiskt hävda någon rätt, men denna rätt kan också tänkas väsentligen reducerad, därest tomtägarna i sin äganderätt vinna skydd av kungl. förordningen den 22 april 1881 om tjuuguårig hävd. Skulle detta vara förhållandet, och kungl. Svea hovrätts utslag i ärende angående lagfart å fång av skogsloft utan sammanhang med överlåtelse av tomt, synes, då hovrätten fastställt rådstuvurättens utslag däri angivits, att skogsloften utgjorde ett tillbehör till tomten och icke finge därifrån skiljas, lämna fog för ett antagande i denna riktning, så skulle i varje fall endast omkring halva antalet skogslotter på södra skogen kunna tänkas bliva föremål för återvinningstalan, vilken väl, hurudan dess utgång än bleve, skulle få ganska egendomliga och från rättfärdighets synpunkt säkerligen synnerligen betänkliga konsekvenser.

Någon rätt av större betydelse eller någon ur en dylik rätt flytande av-sevärd förmån lärer väl icke vara att förvänta av ett steg från stadens sida mot återförvärvandet på rättslig väg av skogslotter.

Däremot synes det för samhället hava stor och varaktig betydelse att få förhållandena beträffande skogslotterna ordnade så att dessa må kunna lämna största möjliga utbyte.

Allmän bland stadens invånare tyckes vara den åsikten, att detta mål lättast och bäst skulle uppnås, därest skogslotterna kunde säljas utan sammanhang med tomterna och lösningsrätt tillerkännas arrendatorerna av skogslotterna, det vill säga därest den ofta nämnda ansökningen sådan den-

samma — vilka förhållanden torde vara av stadsfullmäktige väl kända — blivit förordad av tomtägarna och tillstyrkt av magistraten, kunde vinna bifall av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Då jag delar denna uppfattning, men såsom jag förut andragit, är övertygad därom, att ett dylikt bifall till ansökningen icke står att vinna med mindre Arboga stad uttryckligen frånträder den rätt staden eventuellt kan äga uti nu ifrågavarande avseende, får jag äran föreslå det stadsfullmäktige måtte besluta:

att under förutsättning ej mindre att tillstånd erhålles till att äganderätten till den tomt här i staden tillagd andel i stadens skogsmark, belägen vare sig å stadens område norr om Arbogaån eller söder därom, må överlätas utan sammanhang med överlåtelse av tomt, än även att lagen den 28 juni 1918 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område eller annan denna motsvarande författning vinner giltighet beträffande de delar av Arboga stads område, vilka nu äro uppdelade på stadens tomter, Arboga stad såsom samhälle — icke såsom enskild tomtägare — frånträder staden eventuellt tillkommande äganderätt och dispositionsrätt till nyssnämnda områden.

Arboga den 21 december 1920.

Fredrik Sörensen.»

»Utdrag av protokoll hållet hos drätselkammaren i Arboga den 4 januari 1921.

§ 23. S. D. Genom resolution den 21 nästlidne december hade stadsfullmäktige infortrat drätselkammarens yttrande över ett av herr borgmästaren Fredrik C. Sörensen ingivet förslag om att, under förutsättning ej mindre att tillstånd erhålles till att äganderätten till den tomt här i staden tillagd andel i stadens skogsmark, belägen vare sig å stadens område norr om Arbogaån eller söder därom, må överlätas utan sammanhang med överlåtelse av tomt än även att lagen den 28 juni 1918 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område eller annan denna motsvarande författning vinner giltighet beträffande de delar av Arboga stads område, vilka nu äro uppdelade på stadens tomter, Arboga stad såsom samhälle — icke såsom enskild tomtägare — frånträder staden eventuellt tillkommande äganderätt och dispositionsrätt till nyssnämnda områden.

Efter föredragning av handlingarna i ärendet och en längre diskussion beslöt drätselkammaren, sedan diskussionen förklarats avslutad, hos stadsfullmäktige tillstyrka detta herr borgmästarens förslag under villkor dock, att Kungl. Maj:t och kronan likaledes frånträder staten eventuellt tillkommande äganderätt till ifrågavarande områden.

Emot detta beslut anmälde herr K. G. Lindquist sin reservation.

Utdrag av detta protokoll jämte remisshandlingarna skulle till stadsfullmäktige överlämnas. Arboga som ovan. In fidem

J. E. Cederstam.

Justerat den 5 januari 1921. O. Silfverling. K. G. Lindquist. O. Larsson.

Rätt utdraget betygar: J. E. Cederstam.»

Efter handlingarnas föredragande uppstod diskussion, under vilken herrar borgmästaren, Jonsson, Lindén och Kling yrkade, att staden måtte frånträda den eventuella rätt, som staden möjligtvis kunde äga till ifrågavarande så kallade skogslotter.

Herrar ordförande och vice ordföranden yttrade sig utan att framställa något yrkande.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, framställde ordföranden proposition på det av herrar borgmästaren, Jonsson m. fl. framställda yrkandet och förklarade sig anse propositionen å bifall till deras yrkande vara med övervägande ja besvarad.

Härvid begärdes votering.

I anledning härav uppsattes och justerades följande voteringsproposition. »Den, som bifaller herrar borgmästarens, Jonssons med fleras yrkande röstar ja; den det ej vill röstar nej. Vinner nej hava stadsfullmäktige beslutat att icke avhända staden den rätt, som densamma eventuellt kan äga till ifrågavarande skogslotter.»

Vid härefter företagen votering avgåvos 20 ja och 6 nej, vadan stadsfullmäktige sålunda beslutat i enlighet med herrar borgmästarens, Jonssons med fleras yrkande.

Herr Olsson och fru Enquist deltog icke i voteringen.

In fidem:

Axel Kellgren.

Justerat den 10 januari 1921.

Lars Blume. E. Enquist. J. A. Rappson.

Efter förut ågången kungörelse offentligen uppläst å rådhuset i Arboga onsdagen den 12 januari 1921 klockan tolv på dagen, betygar,

Ex officio:

Axel Kellgren.

Rätt utdraget, betygar

ex officio:

Axel Kellgren.

Bilaga G.

Till Konungens befallningshavande i Västmanlands län.

Såsom infordrat yttrande rörande en av Erik Hjalmar Åberg med flera arrendatorer av så kallade skogslotter på Arboga stads område gjord underdånig ansökan om utredning angående äganderätten till berörda skogslotter, får magistraten, med återställande av de remitterade handlingarna, härmed värdsamt andraga följande:

 Utan allt tvivel synes det för magistraten vara, att ett upphävande av

den omhandlande förbindelsen skulle medföra synnerligen stora förmåner ej blott för de personer, vilka äga byggnader på skogslotterna, och vilkas intressen väl kunna behöva att värnas och tillgodoses, utan även för samhället, vilket genom en dylik åtgärd skulle vinna en avsevärd mängd nya beskattningsföremål.

För att visa, i huru stor utsträckning skogslotterna blivit bebyggda, och värdet av byggnaderna bifogas en uppgift å såväl skogslotterna som deras taxeringsvärden.

Uppenbart är, att värdet å skogslotterna skulle i avsevärd mån ökas, därest jorden kunde fritt få försäljas.

För att nå detta mål synes emellertid icke stå öppen annan utväg, än att Kungl. Maj:t lämnar nådigt bifall till sökandenas begäran om skogslotternas frigivande från tomterna.

Principiellt synes hinder häremot icke böra möta, då Kungl. Maj:t, enligt magistraten har sig bekant, i ett flertal fall lämnat nådigt bifall till liknande ansökningar.

Dock läser frågan icke kunna anses slutgiltigt löst genom en dylik Kungl. Maj:ts åtgärd.

Sannolikt skulle i många fall tomtägarna vid försäljning av skogslotter begagna sig av förhållandena och genom alltför höga pris å lotterna praktiskt taget göra om intet arrendatorernas strävan att inköpa de platser, därå byggnaderna uppförts.

Denna olägenhet synes lättast och bäst kunna undanröjas därigenom, att lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättsinnehavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område den 28 juni 1918 vunne tillämpning även på Arboga stads ifrågavarande områden med de jämkningar, att magistraten, som överexekutor, finge fylla de funktioner, vilka enligt lagen tillkomma Konungens befallningshavande och att stadens mättningsman trädde i lantmätarens ställe, så att erforderliga förrättningar komma att verkställas i överenskommelse med stadganden angående fastighetsbildning i stad.

Med stöd av vad här ovan anförts, vågar magistraten sålunda föreslå, att sökandenas underdåniga framställan på det sätt bifalles,

att Kungl. Maj:t täckes i nåder, föreskriva, att andel i Arboga stads utmarker, så kallad skogslott, må av ägaren avyttras utan sammanhang med föryttrande av den tomt, vartill skogsloten hörer,

samt att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta att lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättsinnehavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område den 28 juni 1918, med förut angivna jämkningar, måtte få tillämpas även beträffande nu ifrågakomna områden inom Arboga stad.

Arboga den 26 januari 1920.

På magistratens vägnar:

Fredrik C. Sörensen.

Vidimeras

Ex officio

Fredrik C. Sörensen.

